

Priopćenje udruga okupljenih u mreži Zeleni forum

Nedavno je započeo za širu javnost nejasni postupak izrade strateške procjene utjecaja na okoliš Okvirnog plana i programa istraživanja i eksploatacije ugljikovodika na Jadranu. Radi se o zakonom predviđenoj proceduri kojom bi trebali biti utvrđeni kumulativni učinci predloženog plana, među-sektorski utjecaji, učinci velikih razmjera te oni dugotrajni i indirektni. Nakon provedene strateške procjene, otvaraju su vrata za izdavanje dozvola za istraživanje ugljikovodika (nafta, prirodni plin i plinski kondenzat) u Jadranu.

Plan eksploatacije ugljikovodika u Jadranu ima potencijalno značajne negativne utjecaje ne samo na morski okoliš već i na dvije ključne gospodarske djelatnosti kojima je Jadran osnovni resurs - turizam i ribarstvo. Stoga čudi što Plan i program radova na istraživanju i eksploataciji ugljikovodika na Jadranu koji je predstavljen javnosti radi izrade strateške procjene utjecaja na okoliš ima samo tri stranice.

Da bi javnost upozorili na ovaj za Jadran visoko rizičan plan, iznosimo njegove najvažnije elemente. Okvirnim planom i programom istraživanja i eksploatacije ugljikovodika na Jadranu predviđena su 29 istražna polja ukupne površine 36.822 km², koja bi bila predmet javnog nadmetanja. Pošto je ukupna površina hrvatskog dijela Jadrana 40.984 km² (Hrvatski Jadran i novi teritorijalni ustroj, Riđanović i Bićanić, 1993, str. 91), istraživanje i eksploatacija predviđeni su na 90% površine naše strane Jadrana. Istražna područja planiraju se na samo 6 km udaljenosti od otoka i 10 km od obale. Broj bušotina i platformi koje se istovremeno mogu aktivirati nije preciziran. S obzirom da jedan istražni prostor ima između 1020 i 1635 km², a dozvola za istraživanje može se u teoriji dodijeliti za svih 29 planiranih istražnih polja, u svakom se istražnom polju može dogoditi više bušotina, a dopuštena udaljenost platformi od obale garantira vidljivost s terasa i plaža.

Uredbom o naknadi za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika iz ožujka 2014. utvrđeno je da će se «investitoru kojem je izdana dozvola za istraživanje u slučaju proglašenja komercijalnog otkrića bez provođenja bilo kakvih daljnjih postupaka, temeljem dodatka ugovora dodijeliti koncesija za eksploataciju».

Prema istraživanju provedenom u Italiji («Milioni di regali», World Wildlife Fund Italia, 2012. <http://www.wwf.it/news/publicazioni/?1120/Milioni-di-regali-Italia-Fa...>), istraživanje i eksploatacija ugljikovodika u Italiji kompanijama interesantna je isključivo zbog toga što su te aktivnosti oslobođene plaćanja poreza i snažno subvencionirane. U dosjeu “Milijuni poklona”, Italija je opisana kao “Divlji Zapad za bušotine” odnosno “Raj za naftaše” - u sukobu s ostalim gospodarskim aktivnostima poput ribarstva i turizma. Protiv

takve politike u Italiji ustaju i jedinice lokalne uprave i građani koji žele zaštititi svoj teritorij, krajobraz i biološku raznolikost, koji su temeljni čimbenici bogatstva nacije. U Pescari je protiv izgradnje platforme Ombrina Mare 13. travnja 2013. prosvjedovalo 30 tisuća ljudi, a snažnih je mobilizacija bilo u cijeloj Regiji Puglia i Sicilijanskom kanalu (područje na kojem su se udružile organizacije ribara protiv odluke Vlade o davanju koncesija za istraživanje ugljikovodika na tom području) tijekom 2100. i 2012. godine.

Osim porasta cijene ugljikovodika u svijetu i potrage za novim nalazištima, uzrok invazije naftaša u Jadranu je i u malim naknadama za eksploataciju tako da ona postaje isplativa čak i na poljima s malim rezervama poput onih u Jadranu. U Italiji ta naknada iznosi 7%. U Hrvatskoj novčana naknada za pridobivene količine ugljikovodika iznosi samo 10% od tržišne vrijednosti pridobivenih ugljikovodika. To je uređeno Uredbom o naknadi za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika iz ožujka 2014. Radi se o naknadi koja je među najnižima u svijetu. Primjerice, u Gvineji naknada iznosi 25%, u Venecueli 33%, Libiji 85%, Saudijskoj Arabiji 50%, Rusiji 80%, Kanadi 50%, Aljasci, 60%, Norveškoj 80% (izvor: The Economist, PVH Van Meurs 2007- Oil sand and offshore/heavy oil projects Combined Ownership & Government Share) (Trivelle in vista - la mappa aggiornata del rischio piattaforma off-shore nei mari italiani" (Bušilice na vidiku - mapa rizika off-shore platformi u talijanskim morima), World Wildlife Fund Italia, 2013.

https://dl.dropboxusercontent.com/u/2945370/WWF_Dossier_Trivelleinvista... .

Neshvatljivo je s kakvom je ležernošću Vlada pokrenula proces eksploatacije nafte u Jadranu odnosno koliko su zanemarene sve mjere predostrožnosti. Institucije nisu pripremljene za ovu zahtjevnu i rizičnu djelatnost, istraživanje se planira na gotovo cijeloj površini Jadrana te se daje mogućnost istovremenog započinjanja istraživanja na više istražnih polja. U predloženom sadržaju strateške studije nisu navedeni faktori rizika koje je potrebno uzeti u obzir poput istjecanja nafte, eksplozije plina, utjecaja na morski okoliš visoko toksičnih blata i tekućina koje se koriste prilikom bušenja dna, kao i rizike koje je identificirala Europska unija za off-shore instalacije: dotrajala infrastruktura koja dostiže ili premašuje vijek trajanja, nejednaka "kultura" sigurnosnih mjera među različitim tvrtkama, manjak financijskih kapaciteta kompanija za pokrivanje troškova sanacije šteta koje su prouzročile. U postojećem režimu pripisivanja odgovornosti, odgovornu stranu - naftnu kompaniju odgovornu za onečišćenje naftom nije uvijek moguće identificirati kao odgovornu u potpunosti te dio troškova sanacije često ostaje nepokriven.

Javna rasprava o sadržaju strateške procjene utjecaja na okoliš Okvirnog plana i programa istraživanja i eksploatacije ugljikovodika na Jadranu zaključena je 29. rujna 2014. Okolišne udruge okupljene u mreži Zeleni forum dostavile su svoje primjedbe i prijedloge za nadopunu sadržaja strateške studije. Udruge se zalažu za transparentnost u svim fazama

odlučivanja, pomnu i cjelovitu identifikaciju rizika i spremnosti Hrvatske da se u slučaju nezgoda s njima nosi, procjenu koristi i šteta, naročito u odnosu na turizam i ribarstvo, držeći da su očuvanje bogatstva i ljepota Jadranskog mora presudni za hrvatsku budućnost.

Primjedbe i prijedloge Zelenog foruma za sadržaj strateške studije utjecaja na okoliš Okvirnog plana i programa istraživanja i eksploatacije ugljikovodika na Jadranu možete preuzeti u [prilogu](#).